

Bednanics Gábor

Bednanics Gábor egyik első közleményében *Az újraértett hagyomány* című kötetet, az Alföld Stúdió hatodik antológiáját mutatta be. 1996-ot írunk, egy, az egyetemi tanulmányai elején járó fiatalember lényeglátó könyvismertetője volt ez, oly korban, amikor az irodalomtudomány jóval fontosabbnak tűnt, mint akárcsak egy évtizeddel korábban, vagy épp manapság. E rövid írás szakmai hangvétele, a körültekintően használt autoritások, a fölvetett kérdések távlatossága már akkor példamutató volt, a tárgyválasztás pedig abban az értelemben profetikusként bizonyult, hogy szerzője kisvártatva maga is meghatározó tagjává vált az *Alföld* mellett működő tehetséggondozó műhelynek. Odaadón és fölkészülten látogatta Budapestről a debreceni eszmecseréket, melyekben súlya volt annak, amit mondott, s a társasság terén is mindig számíthatunk rá – kedvvel jött, s mi jó szívvel vártuk őt, mondhatni: egy húron pendültünk. Miközben elsődleges szellemi otthona az ELTE volt, nem érezte magát idegennek Debrecenben sem, a '90-es évek végén az egyik legfoglalkoztatottabb értekezője volt az *Alföld*nek. A lap és az Alföld Stúdió számíthatott rá. Ekkoriban már a szélesebb szakmai közönség is megismerte nevét, tevékenységportfóliója figyelemre méltóan gazdagodott: kritikusi munkái mellett a századforduló és a századelő filológusává vált, aki éppúgy tud érvényeset mondani sokat olvasott klasszikusokról (mások mellett Adyról, Kosztolányiról, Csáthról, Móriczról vagy épp Szabó Lőrincről), mint ahogy rég elfeledett, vagy talán soha nem is ismert költőkről, Békassy Heléntől Rudnyánszky Gyulán át Szarvas Mariskáig. Még nem volt harmincéves, amikor tudós könyvsorozatok szerkesztőjeként szintén elkezdett dolgozni, meghatározó munkatársa lett a honi irodalom- és kultúratudományos kiadványok közreadásában élen járó Ráció Kiadónak, mindeközben jutott ereje a Fiala Írók Szövetsége elnöki posztjával járó teendőik ellátására is, a pályán elinduló alkotók, kritikusok, irodalmárok érdekképviselőire, tehetséggondozásra, konferenciaszervezésre. Filozófiatörténeti vértettséggel bír, megkerülhetetlen kutatója ő a modernitásnak, olyan, aki egyfelől sosem rest megmutatni, mit tanult mestereitől, másfelől tanulmányok sorában bizonyította, hogy irodalomtörténeti szempontrendszerét képes friss kultúratudományos kérdésirányokkal gazdagítani. Annak köszönhetően, hogy innovatív módon kapcsolja be például a tépoetikai közelítésmódot a líraolvasás gyakorlatába, olyan, sokak által tárgyalt műfajról és stílusirányzatról is képes újat és érvényeset mondani, mint a tájleíró vers és az impresszionizmus. Tárgyismeret, elemzői érzékenység és tudós kíváncsiság szerencsés ötvözeteként állnak elénk írásai, melyek a megértetés, a közvetítés nem lebecsülendő feladatát is tanárhoz méltó módon látják el. Bednanics Gábor immár negyedszázada folyóiratunk szerzője, legutóbb Térey János költészetéről írott tanulmányát adhattuk közre – az Alföld-díjjal ezt a munkakapcsolatnál sokkal szorosabb és többértűbb együttműködést igyekszünk neki megköszönni.

FODOR PÉTER

Bodrogi Ferenc Máté

Amikor egy olyan irodalomtörténész tudományos teljesítményének méltatása a feladat, akinek szakmai életútját tulajdonképpen a legelejétől fogva pályatársként követem, nem tudom mondandómat mentesíteni a személyesség hangjaitól. De azt hiszem, hogy ez a díjazott szemléletével is összhangban áll, hiszen az utóbbi időben az *Alföldbe* írt felvillanyozó kritikáiban rendre nem mulasztja el fölvezetni a recenzeált művek szerzőinek szakmai indíttatású, ám pontszerű és markáns észrevételekkel tarkított kutatói-emberi portréját, ezáltal megalapozva egy jól érzékelhető személyes viszonyulást, élményszerű kapcsolódást a vizsgált szerzői világokhoz. Ez a fajta viszonykijelölés nem tét nélkül való: azt jelzi, hogy aki ír, annak köze van ahhoz, amiről ír, és mondandójának alakulását részben e hatás vezérli és szavatolja. E viszony jól érzékelhető alapja az, amit a díjazott legutóbbi tanulmánykötetének előszavában így fogalmazott meg: „az irodalom különleges szeretete”.

Túlzás nélkül állíthatom, hogy mióta a debreceni egyetem bölcsészkarának ifjú hallgatóiként kapcsolatba kerültünk egymással, az irodalomtudomány intézményrendszerének hol többé-kevésbé kitaposott, hol gazosabbnak tűnő ösvényein egymás mellett járva, az egyre inkább szorosabbra fűződő munkatársi-baráti viszonyban, Bodrogi Ferenc Máté emberi-szakmai döntéseinek, választásainak, az adott helyzetekre adott reflexióinak ismeretében, ezek segítségével tettem valamelyest szert arra a fajta tudásra, a *phronésziszre*, amely a világ egy részében való boldogulás orientáló mintája, életvezetési szabályok összessége, adott helyzetekben történő helyes cselekvések irányadója. Bodrogi Ferenc Máté doktori értekezéséből született első könyvének sorait idézve, a *phronészisz*, a dolgozatában vizsgált szerző, Lord Shaftsbury politeness, azaz csiszoltság diskurzusa szerint „olyan bölcsesség, ami nem érhető el magányos reflexióval, kizárólag az emberek közötti tevékeny létezés által sajátítható el”.

Bár a mitizáló alakzatok csakúgy távol állnak tőlem, mint a józan megfontolásairól, pontos diagnózisairól is ismert díjazottól, úgy gondolom, hogy ez a fajta *phronétikus* tudás, bölcsesség Bodrogi Ferenc lényének, karakterének mindig is jellemzője és sajátja volt – lényeges, hogy nemcsak maga, hanem mindenekelőtt a közösség javát szolgálva: akár a DE-BTK-HÖK máig létező folyóiratának, a *Szkholion*nak a társalapítását, akár doktorandusz konferenciák szervezését, az Irodalomtanítás Innovációjának Országos Műhelyében kifejtett aktív szerepét vagy az Irodalom- és Kultúratudományi Intézetben végzett odaadó munkáját tekintjük. Nem véletlen az sem, hogy Bodrogi Ferenc érdeklődése a 19. századi, elsősorban, de nem kizárólag Kazinczy Ferenc munkásságát érintő eszmetörténeti és textológiai kutatásokon túl előbb a pszichológia, majd az oktatásmódszertan, az élményalapú pedagógia területei irányába is kiterjedt. Második könyve, alcíme szerint, „interdiszciplináris irodalmi tanulmányokat” tartalmaz, harmadik kötetének értelmezői érdeklődése pedig Kármán Józseftől Berzsényi Dánielen és Szerb Antalón át Borbély Szilárdig ível. Hogy a díjazott rendszeresen nem mulasztja el a köszönetmondást diákjainak, az jóval több pusztá gesztusnál: azt jelzi világosan, hogy a *phronétikus* tudás megszerzése bizony valóban emberek közötti kölcsönhatások, beszélgetések, közös együttműködések eredménye. S bár Bod-

rogi Ferenc kétségkívül jelese a tudásátadás klasszikus – előadások, tanulmányok, kritikák, ismeretterjesztő anyagok formájában történő – módjainak is, tevékenysége és életútja mégiscsak arról győző meg, hogy akkor jutunk többre, ha nem a magányos reflexió, hanem a velünk kapcsolatba kerülők közötti tevékeny létezés és a másokra odafigyelés válik a világhoz fűződő viszonyunk meghatározójává.

Bízunk benne, s e díjjal is igyekszünk ezt előmozdítani, hogy az *Alföld* folyóirat Bodrogi Ferenc Máté nemcsak egyik elsőszámú tudásközvetítő és reflexiók fóruma marad még hosszú ideig, hanem olyan közege is, amelyben phronétikus bölcsessége elmélyülhet és tovább gyarapodhat.

LAPIS JÓZSEF

Győrffy Ákos

Ha a metafizikus hagyomány mai magyar irodalomra gyakorolt hatását kívánnánk tárgyalni, Győrffy Ákos írásművészetét az elsők közt illene megemlítenünk. A középgeneráció tagjai közül aligha találni ugyanis még egy olyan szerzőt, aki verseiben ilyen kitartó figyelemmel és fegyelemmel próbálná megragadni a hétköznapiok misztériumait. Minduntalan a lehetetlen lehetőséghez közelít, a szótlanság költőinek mondható, ám a költőiségen túlmutató eseményéhez, a visszhangok mögött rejtő csendhez.

Nyelvi gazdaságosságról tanúskodó első verseskötete, *A Csóványos északi oldala* [2000] címével egyfelől a tájköltészeti olvasat irányába terel, másfelől azonban a Börzsöny legmagasabb hegyét megidéző cím egyfajta határátlépést is előjelez. Ez a könyv olyan meditációs helyzetek sorozata, amelyekben folytonos a költői képalkotást megalapozó transzcendálás a mikro- és makrotörténetek, az anyagszerű és anyagtalan tartományok között. A visszhangok összehatásának, a látvány keltette tükörjátéknak a vizsgálata kezdődik meg itt, a változása, amely a tájak és az emberek megfigyelésekor a leginkább szembeűnő, de érezni lehet, hogy a megfigyelő én önmagát is mélyebben értheti meg a leírásuk által.

A *Sub rosa*, vagyis „a rózsza alatt”, Győrffy debütáló könyvének nyitóciklusa, és e latin kifejezés a verseket a titoktartáshoz kötött közlésként határozza meg, miközben – a virág antikvitásbéli jelentésére építve – a hallgatást ajánlja fel ideális megszólalási módként. A kifejezés, amely a titkos tudásban részesítés, a beavatás ígérését hordozza magában, miközben annak a kimondhatatlanságára is utal, az eddigi életmű egészére nézve szintén megvilágító erejű lehet.

Az elcsendesítésre való törekvéssel összefüggésben szemlélhető a műfaji határátlépéssel való kísérletezés, amikor Győrffy az első *Alföldben* közölt rövidsoros költeményei közül hármat [*Éjjel*, *Záródnak*, *Igen*, 2001/2] az *Akutagava noteszből* [2004] című könyvben számozott egységekként közöl újra, az egyben olvasásra készített próza[vers]folyam egyenértékű részleteiként. A *Nem mozdul* [2007], a *Havazás Amiens-ben* [2010] és *A távolodásban* [2021] című verseskötetek sem csak egymással folytatnak intenzív dialógust, hanem a más műfajú műveivel is. A keresetlenség, a helyenként a beavató beszédbbe betörő nyers hétköznapi, a melankólia éppen

csak olyan mértékben ütnek át a Győrffy-versek szövetén, hogy tisztán lássuk, itt nem misztikus irodalomról, tehát nem az anyagi valóságot meghaladó istenélmény közvetítési kísérleteiről, de nem is egyszerűen valamiféle panteista természetbe révedésről van szó. A „haza” képe a természet jelenségein éppúgy átsejlik, mint a hajléktalanoktól örökbe fogadott, zavaros szavakon.

A *Haza* [2012], *A hegyi füzet* [2016] és *A csend körei* [2023] című, olykor esszéisztikus hangon megszólaló, máskor inkább szépprózaként olvasható könyvek – zárt egységek, amelyek részleteit a tematikus kapcsolatok és a beszédmódbeli rokonság, a célra tartott figyelem miatt mégis moduláris elemek egészeként is szemlélhetnénk. Ezek a szövegek általában nem a történetépítésben, mint inkább az érzetek és sejtelmek, nyelvi szinten realizálódó felismerések megosztásában érdekeltek. Győrffy prózakötetei olykor kifejezetten líraiak, miközben a verseiben nem ritkán összetettebb narratív szerkezetek épülnek fel, ez pedig éppen a prózaiság irányába mozdítja el azokat.

Győrffy Ákos huszontét éve az *Alföld* szerzője, az elmúlt időszakban három ízben közölt verseket a folyóiratban, a 2022/11-es számban pedig *Sötét angyal* címen regényrészlete is megjelent nálunk. Legyen szó akár versekről, esszékről vagy kisprózai futamokról, csendes, mégis sokat mondó, gyakran a beavatás élményében részesítő szavakat olvashatunk tőle. Szavakat, amelyek képesek reményt ébreszteni, reményt az iránt, hogy a létezők egylényegűsége több, mint hangzatos szólam. Ezek az olykor szorongató, de indulatmentes szövegek még akkor is a hit tanújelei, amikor a felszínen épp a távolodásról, az elhagyottságról tudósítanak.

ÁFRA JÁNOS

• • • • •

Felelős kiadó: IMRE LÁSZLÓ

Kiadja az Alföld Alapítvány megbízásából az Alföld szerkesztősége

Grafikai terv, layout: Alkotópont Grafikai Műhely Kft.

Szedés, tördelés: Alföld szerkesztősége

Nyomás: Alföldi Nyomda Zrt., Debrecen

Felelős vezető: György Géza elnök-vezérigazgató

Index: 25 901 ISSN: 0401—3174

Szerkesztőség és kiadóhivatal: 4024 Debrecen, Piac u. 68. E-mail: alfoldfolyoirat@gmail.com — Postafiók száma: 4001 Debrecen 144. — Kéziratot nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. — Előfizetésben terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap Üzletág. Előfizethető közvetlen a postai kézbesítőknél, az ország bármely postáján, Budapesten a Hírlap Ügyfélszolgálati Irodákban és a Központi Hírlap Centrumnál [Bp., VIII. ker. Orczy tér 1. tel.: 06 1/477-6300; postacím: Bp., 1900]. További információ: 06 80/444-444; hirlapelofizetes@posta.hu — Évi előfizetés 10800 Ft, félévi 5400 Ft. — Befizetéskor minden esetben kérjük feltüntetni az *Alföld* irodalmi, művészeti és kritikai folyóirat nevét.